

Elżbieta Anna Maj
Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków, Polska
e-mail: elzbieta.maj@up.krakow.pl

Rola mediów w procesowej instytucji skarg i wniosków jako formie kontroli społecznej

ABSTRAKT

Media w dzisiejszym świecie odgrywają nie tylko istotne, ale i wielopłaszczyznowe role. Tworzą przestrzeń służącą zbieraniu i przekazywaniu informacji, jak też perswazji. Stają również po stronie obywatela oraz interesu publicznego w zupełnie innym charakterze. Administracyjno-procesowa instytucja skarg i wniosków legitymizuje bowiem media jako podmiot uczestniczący w niedającym się przecenić systemie kontroli społecznej, czerpiącym z konstytucyjnej gwarancji składania petycji, skarg i wniosków.

SŁOWA KLUCZOWE: media, kontrola społeczna, prawo procesowe.

Wprowadzenie

Na przestrzeni ostatnich dekad media – będące swoistym znakiem czasów – stały się istotnym przedmiotem nauki, czyniąc tym samym wkład w wyodrębnienie dyscypliny – „nauki o mediach”¹ lub „nauki o komunikowaniu (masowym)”².

Czym zatem są media skupiające uwagę medioznawców, socjologów, psychologów, politologów, filozofów, językoznawców, ale i ekonomistów społecznych, specjalistów od bezpieczeństwa, prawników oraz przedstawicieli wielu innych dziedzin nauki? Odpowiedź na tak postawione pytanie nie daje jednoznacznej wykładni pojęcia stosowanego na łamach literatury przedmiotu. Dla egzemplifikacji treściowej najtrafniej będzie posłużyć się źródłami

¹ Na pojęcie „nauki o mediach” wskazuje Janusz W. Adamowski: J. W. Adamowski, *Wprowadzenie*, [w:] *Systemy medialne w XXI wieku. Wspólne czy różne drogi rozwoju*, J. W. Adamowski, A. Jaskiernia (red.), Warszawa 2012, s. 7 i 8.

² Sformułowanie „nauka komunikowania” użyte zostaje np. przez Stanisława Michalczyka. S. Michalczyk, *Nauka o komunikowaniu masowym: struktura i charakter dyscypliny*, [w:] *Studia nad mediami i komunikowaniem masowym. Teoria – rynek – społeczeństwo*, J. Fras (red.), Toruń 2007, s. 12.

słownikowymi. W sposób uniwersalny kreują one termin jako korelat „oznaczający prasę, radio i telewizję jako tzw. media masowe, to znaczy instytucje produkujące przekazy informacyjne i rozrywkowe rozpowszechniane masowo i docierające jednocześnie do wielkich rozproszonych zbiorowości i odbiorców”³. Co warto podkreślić, dla oznaczenia prasy, radia i telewizji przyjęte są także określenia „środki masowego przekazu” lub „masowe środki przekazu”⁴.

Różnice terminologiczne oraz ich merytoryczna pojemność wynikają z faktu interdyscyplinarności badanej materii oraz skutków zjawisk medialnych przenikających do wielu różnorodnych sfer, a nawet całych systemów społecznego poznania. Sposób definiowania mediów, jak podkreśla Katarzyna Konarska, ewoluje wraz ze zmieniającą się codziennością. Autorka refleksyjnie podnosi, iż „jedne podejścia odchodzą do lamusa, drugie trafnie oddają teraźniejszą ich istotę, inne zaś być może wyprzedzają epokę”, nie znajdując tym samym jeszcze swoich zwolenników⁵. Prezentowane podejście konstatuje wpływ znaczących zmian politycznych, społecznych i kulturowych oraz recepcji prawa (międzynarodowego i unijnego) na status i funkcje spełniane w danym okresie przez media⁶.

Celem prowadzenia dalszych rozważań jest pewna, zauważalna nisza w systematyzacji funkcji mediów w kontekście przywołanego pierwiastka politycznego. Liberalny i demokratyczny ustrój zakłada udział wspólnot, zrzeszeń i podmiotów opartych na podwalinach społecznych w sprawowaniu władzy. Czy media można zatem systematyzować w kategoriach swoistego władztwa, stanowiącego domenę sprawowania władzy? I w końcu, czy mediom można przypisać we współczesnym ustroju publicznym rolę kontrolną lub chociażby quasi-kontrolną?

Współczesny status i funkcje mediów

Na obecny ustrój systemu medialnego w naszym kraju wpływ miały głównie przemiany polityczne końca minionego wieku, harmonijnie prowadzona transformacja gospodarcza, a następnie otwarcie Polski na recepcję prawa międzynarodowego i akcesja do struktur Unii Europejskiej. Ostatnie ćwierćwiecze

³ E. Chudziński (red.), *Słownik wiedzy o mediach*, Warszawa – Bielsko-Biała 2007, s. 9; Por. W. Pisarek, *Słownik terminologii medialnej*, Kraków 2006, s. 117.

⁴ T. Goban-Klas, *Media i komunikowanie społeczne. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*, Warszawa 2006, s. 34.

⁵ K. Konarska, *Europejski system medialny? Rozważania wokół przyszłości mediów i systemów medialnych Europy*, [w:] *Systemy medialne w XXI wieku. Wspólne czy różne drogi rozwoju*, J. W. Adamski, A. Jaskiernia (red.), Warszawa 2012, s. 55.

⁶ Na gruncie sytuacyjnych implikacji (również kontroli mediów), a tym samym społecznych oczekiwań wyodrębnić można cztery doktryny medialne, tj. doktryna autorytarna, liberalna, komunistyczna oraz odpowiedzialności społecznej. Zob. T. Goban-Klas, *Media i komunikowanie społeczne...*, op. cit., s. 158 i n.

stało się tym samym areną diametralnych zmian w sferze mediów. Zdaniem Izabeli Dobosz, od lat 80. minionego wieku dziennikarze stali się „rzecznikami prawnych gwarancji dostępu do informacji”, zniesienia cenzury, koncesjonowania prasy oraz zniesienia monopolu państwa w dziedzinie radiofonii i telewizji⁷. Bogusława Dobek-Ostrowska podkreśla jednak, że sama zmiana systemu politycznego nie stała się od razu kanwą spektakularnej zmiany systemu medialnego. Reformy wymagały czasu i postępowały stopniowo. Autorka jako pierwszy etap zmian wskazuje okres przechodzenia w ustrój demokratyczny, który nie przyniósł jednak całkowitej wolności dziennikarskiej. Etap wtórny, zbiegający się z konsolidacją demokracji, tj. zniesieniem relikwów ustrojowych poprzedniego reżimu i akceptacją pluralizmu politycznego, spowodował wyciszenie opinii publicznej z jednej strony, a nowe rynkowe mechanizmy mediów masowych z drugiej. Etap trzeci, tzw. dojrzałości miał miejsce w momencie ustabilizowanej demokracji, pozwalającej między innymi na niezależność mediów od władzy (rządu), biznesu i grup społecznych⁸.

Niepodważalną kwestią pozostaje wpływ systemu normatywnego na kreowanie nowego wymiaru mediów w naszym kraju. Poza prawem krajowym media zostały bowiem zdeterminowane przez wiążące nas – głównie od lat 90. minionego wieku – normy międzynarodowe, a od 2004 r. przepisy unijne (wspólnotowe). Z uwagi jednak na charakter opracowania, prawne implikacje przybiorą wymiar czysto sygnalizacyjny, a analiza zawężona zostanie jedynie do prawa krajowego; co nie zmienia faktu, że siła wpływu międzynarodowej „kwestii prawnej” jest bezsporna.

Poszczególne fazy społecznego rozwoju determinowanego pozytywizmem prawnym ukształtowały pewien szkic funkcji mediów.

Na potrzeby badań warto posłużyć się uniwersalnym katalogiem funkcji komunikowania masowego sporządzanym przez Komisję (UNESCO) MacBride’a, obejmującym osiem funkcji oscylujących wokół:

- informowania, tj. transferu i upowszechniania informacji,
- socjalizacji polegającej na dostarczaniu wspólnej wiedzy efektywizującej działania i podnoszącej społeczną spójność,
- kształtowania motywacji dla realizacji celów,
- umożliwiania społecznych debat i dyskusji (udostępniania i wymiany informacji),
- edukacji poprzez transmisję wiedzy,
- rozwoju kultury poprzez upowszechnianie wytworów kultury, sztuki

⁷ I. Dobosz, *Prawne aspekty transformacji w mediach*, [w:] *Polskie media w jednoczącej się Europie. Szanse i wyzwania*, I. Dobosz, B. Zając (red.), Kraków 2006, s. 8-13.

⁸ B. Dobek-Ostrowska, *Miejsce i rola mediów masowych w procesach demokratyzacyjnych*, [w:] *Media masowe w demokratyzujących się systemach politycznych. W drodze do wolności słowa i mediów*, B. Dobek-Ostrowska (red.), Wrocław 2006, s. 16-22.

i dziedzictwa kulturowego,

- dostarczania rozrywki służącej relaksowi i rewitalizacji sił,
- integracji realizowanej poprzez tworzenie płaszczyzn dostępu do przekazów na temat warunków życia, poglądów czy aspiracji⁹.

Stanisław Michalczyk podkreśla, że współcześnie istnieje „wyraźna tendencja do patrzenia na media jako system multimedialny (czy też multipleksalny)”, który „zawiera w sobie zarówno komponenty techniczne, społeczno-psychiczne i kulturowe, które oddziałują wspólnie i długofalowo z uwzględnieniem swojego rozwoju historycznego”¹⁰.

W XXI wieku mediom przypisywana bywa, a z całą pewnością być powinna, jeszcze jedna nader istotna funkcja, korelująca nierozzerwalnie z pojęciem społeczeństwa. Chodzi o rolę i udział mediów w sprawowaniu władzy. Nie bez przyczyny media paralelnie nazywamy tzw. „czwartą władzą”. Tomasz Goban-Klas, umiejscawiając pojęcie „czwartej władzy” w cenzusie czasowym początków XIX-wiecznej Anglii, zauważa, iż rolę mediów (wówczas tylko prasy, gdyż radio pojawiło się dziesiątki lat później) – poza raportowaniem – od początku było tworzenie opinii publicznej. Obecnie media wywierają znaczący wpływ nie tylko na opinię publiczną i polityków, ale „w coraz większym stopniu na działania administracji i sądownictwa”. Autor sam poddaje jednak tezę o „czwartej władzy” pewnej krytyce, uznając, iż pomiędzy wpływem (mediów) a władzą pozostaje jednak znacząca różnica¹¹, z czym trudno się nie zgodzić w obliczu traktowania władzy jako podmiotu posiadającego ukonstytuowane prawo do władczyego wyrażania woli. Tak poprowadzona argumentacja nie zmienia jednak faktu, że media są uznawane za pewien wykładnik władzy. Trafnie podsumowuje to Janusz W. Adamowski, w odniesieniu do mediów używając określenia: „komponent realnie sprawowanej władzy” i, jak sam podkreśla, „niekiedy już nawet nie czwartej, jak to się zwykło mawiać, ale pierwszej i drugiej lub nawet trzeciej [...]”¹². Na kanwie teorii prawa, tworzącej dogmatyczne struktury, ważkim wydaje się pytanie o to, jak media traktowane jako ów komponent czy wykładnik władzy realnie ją sprawują. W naukach prawnych zadamy zatem pytanie o narzędzia prawnie usankcjonowane i przydane danemu podmiotowi do praktycznego działania? Odpowiedzi nie trzeba długo poszukiwać. Chodzi bowiem głównie

⁹ W. Patrzałek, *Funkcjonowanie i segmentacja rynku prasowego w Polsce*, [w:] *Studia nad mediami i komunikowaniem masowym. Teoria – rynek – społeczeństwo*, J. Fras (red.), Toruń 2007, s. 146. Por. R. Bartoszcze, *Rola komunikowania masowego*, [w:] *Media a integracja europejska*, R. Sasińska-Klas, A. Hess (red.), Kraków 2004, s. 15 i n. Janusz Adamowski wśród funkcji podkreśla znaczenie funkcji: informacyjno-kontrolnej, socjalizacyjno-wychowawczej, integracyjnej, mobilizacyjnej oraz reklamowo-ogłoszeniowej. J. Adamowski, *Spoleczne funkcje prasy lokalnej (uwagi i refleksje dotyczące Warszawy)*, [w:] *Media lokalne a prasa lokalna*, J. Chłopecki, R. Polak (red.), Rzeszów 2005, s. 36, 37.

¹⁰ S. Michalczyk, *Nauka o komunikowaniu masowym...*, op. cit., s. 13.

¹¹ T. Goban-Klas, *Przesunięcie centrum władzy: media jako pierwsza siła systemu politycznego*, [w:] *Media lokalne a prasa lokalna*, J. Chłopecki, R. Polak (red.), Rzeszów 2005, s. 47, 49.

¹² J. W. Adamowski, *Wprowadzenie...*, op. cit., s. 7.

o udział mediów – a używając procesowego języka: redakcje prasowe, radiowe i telewizyjne – w administracyjnej procedurze skarg i wniosków, będącej jednym z filarów kontroli społecznej administracji publicznej.

Kontrola społeczna jako prawny dezyderat funkcji mediów

U progu szczegółowej analizy prawnej warto poczynić pewne uogólnienia w warstwie pojęciowej, znamionującej kontrolę społeczną. Znaczenie społeczne i prawne tej instytucji powoduje, iż każdy z czołowych administratywistów podejmuje rozważania nad jej istotą. Wybór pomiędzy prezentowanymi przez literaturę teoriami zawsze pozostawia więc pewien dysonans spowodowany wymuszoną wybiórczością. Nie wartościując zatem prezentowanych tez, przyjdzie wskazać za Janem Zimmermannem, że znaczenie kontroli społecznej w demokratycznym państwie prawa (państwie obywatelskim) jest szczególne. Zdaniem autora „jest to bowiem kontrola sprawowana pośrednio albo nawet bezpośrednio przez samych obywateli, którzy realizują w ten sposób swoje podstawowe prawo do współuczestniczenia w procesie administrowania”¹³.

Eugeniusz Ochendowski w omawianej instytucji upatrywał kontrolę sprawowaną przez instytucje i społeczeństwo¹⁴ oraz obywateli i ich organizacje oraz środki masowego przekazu¹⁵. Jacek Jagielski odnosi ten rodzaj funkcji społecznej do kontroli administracji sprawowanej bezpośrednio przez obywateli i ich organizacje oraz – co ważne – właśnie środki masowego przekazu¹⁶.

Fundamentem tegoż prawa jest dyspozycja art. 63 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 r.¹⁷, stanowiącego, że każdemu przysługuje prawo do tzw. skargi powszechnej (*actiopopularis*) przejawiającej się w prawie do składania petycji, wniosków i skarg¹⁸, w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą, a kierowanych do organów władzy publicznej oraz do organizacji i instytucji społecznych w związku z wykonywanymi przez nie zadaniami z zakresu administracji publicznej. Konstytucja nie czyni przedmiotem swoich regulacji rozwinięcia wspomnianej instytucji, odsyłając do uregulowań ustawowych, tj. głównie do przepisów działu VIII ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – *Kodeks postępowania administracyjnego*¹⁹ (k.p.a.).

¹³ J. Zimmermann, *Prawo administracyjne*, Warszawa 2016, s. 530.

¹⁴ E. Ochendowski, *Prawo administracyjne*. Część ogólna, Toruń 2006, s. 423.

¹⁵ Ibidem, s. 515.

¹⁶ J. Jagielski, *Kontrola administracji publicznej*, Warszawa 2012, s. 158 i n.

¹⁷ Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.

¹⁸ Instytucja skarg i wniosków posiada bogatą historię. Znalazła się już na gruncie Konstytucji marcowej z dnia 17 marca 1921 r. (Dz. U. z 1921 r. Nr 44, poz. 267) oraz Konstytucji PRL z dnia 22 lipca 1952 r. (Dz. U. z 1952 r. Nr 33, poz. 232). K. Chorąży, *Postępowanie w sprawie skarg i wniosków*, [w:] K. Chorąży i in., *Postępowanie administracyjne*, Kraków 2000, s. 191 i n.

¹⁹ Tekst jednolity – Dz. U. z 2017 r. poz. 1257.

Zgodnie z treścią art. 227 k.p.a. przedmiotem skargi może być w szczególności zaniedbanie, nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników, naruszenie praworządności lub interesów skarżących, a także przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw. W myśl art. 241 k.p.a. wnioski mogą dotyczyć kwestii ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy i zapobiegania nadużyciom, ochrony własności oraz lepszego zaspokajania potrzeb ludności²⁰.

Z punktu widzenia prowadzonych rozważań oraz *ad vocem* prezentowanych już teorii kluczowe znaczenie przypisać należy art. 248§ 1 k.p.a. Klauzula tam zawarta posiada wymiar obywatelski i odnoszący się bezpośrednio do środków masowego przekazu, a zakładający możliwość składania skarg i wniosków przez redakcje prasowe, radiowe i telewizyjne. Zdaniem Eugeniusza Ochendowskiego kontrola społeczna mediów polega na ujawnieniu i krytyce negatywnych zjawisk życia społecznego i gospodarczego oraz działalności interwencyjnej. Autor podkreślał, że „artykuły, notatki i inne wiadomości publikowane w prasie, których treść ma znamiona skargi i które zostały wysłane przez redakcję prasową do właściwego organu, podlegają rozpatrzeniu jako skargi”²¹. Józef Filipek udział mediów w instytucji skarg i wniosków uznaje za odrębny (być może swoisty – przyp. aut.) rodzaj kontroli administracji publicznej, która odgrywa ogromną rolę ze względu na współkształtowanie opinii społecznej²². Jan Boć z kolei, włączenie redakcji prasowych, radia i telewizji (dawniej jeszcze kroniki filmowej) uznawał za istotną rolę w sferze społecznego oddziaływania skarg i wniosków²³. Na gruncie procesowym wyłania się jednocześnie forma bezpośredniego oraz pośredniego uczestnictwa mediów. Dane „medium” staje się wnioskodawcą lub skarżącym po opublikowaniu materiału noszącego znamiona wniosku lub skargi, a następnie przesłaniu materiału do podmiotu publicznego. Może także – nie wstępując w powyższe role – pośredniczyć jedynie w przekazaniu skargi lub wniosku tak, jak czynią to na przykład organizacje społeczne²⁴. Szczegółową klauzulę odnajdujemy w § 13 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków²⁵. Jest to dyspozycja dla organu załatwiającego skargi lub wnioski do zawiadomienia danej redakcji

²⁰ Na marginesie rozważań warto zauważyć, że ustawa zasadnicza w art. 63 obok instrumentów kontrolnych skargi i wniosku wprowadza pojęcie petycji, które przez wiele lat w żaden sposób nie zostało dookreślone w przepisach szczegółowych. Dopiero ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (tekst jednolity – Dz. U. z 2017 r. poz. 1123) dokonała pewnej systematyki pojęcia. Zgodnie z art. 2 ust 3 ustawy przedmiotem petycji może być żądanie dotyczące w szczególności zmiany przepisów prawa, podjęcia rozstrzygnięcia lub innego działania w sprawie dotyczącej podmiotu wnoszącego petycję, życia zbiorowego lub wartości wymagających szczególnej ochrony w imię dobra wspólnego, a mieszczących się oczywiście w zakresie zadań i kompetencji adresata petycji.

²¹ E. Ochendowski, *Prawo administracyjne* (2006), op. cit., s. 494 i 495.

²² J. Filipek, *Prawo administracyjne*. Instytucje ogólne. Cz. II, Kraków 2001, s. 268.

²³ *Prawo administracyjne*, J. Boć (red.), Wrocław 2000, s. 407.

²⁴ K. Chorąży, *Postępowanie...*, op. cit., s. 196.

²⁵ Dz. U. z 2002 r. Nr 5, poz. 46.

o wynikach rozpatrzenia sprawy stanowiącej treść przesłanego materiału prasowego lub innej opublikowanej wiadomości, a noszącej znamiona skargowo-wnioskowe. Przepis ten obliguje także organ do informowania danej redakcji o dokonanych rozstrzygnięciach, wydanych poleceniach lub podjętych innych środkach i działaniach²⁶.

Uprawnienia kontrolne mediów zostały zaakcentowane jednak nie tylko w przepisach proceduralnych. Wiodąca ustawa medialna, tj. ustawa z dnia 6 stycznia 1984 r. – *Prawo prasowe*²⁷, w art. 1 gwarantuje prasie (mediom) wolność wypowiedzi i urzeczywistnia tym samym prawo obywateli do informowania, jawności życia publicznego oraz właśnie kontroli i krytyki społecznej. Na marginesie rozważań zasadne wydaje się zwrócenie uwagi na nader ważny wymiar owej kontroli, jakim jest zapewnienie mediom dostępu do informacji publicznej. W art. 3a przywołanej ustawy, w kwestii prawa dostępu prasy do informacji publicznej, ustawa odsyła do przepisów ustawy z dnia 6 września 2001 r. *o dostępie do informacji publicznej*²⁸. Prawo prasowe zastrzega ponadto w art. 6, iż organy i przedsiębiorstwa państwowe oraz inne państwowe jednostki organizacyjne, organizacje spółdzielcze, samorządowe, zawodowe i społeczne, w zakresie prowadzonej działalności publicznej są zobowiązane do udzielenia odpowiedzi na przekazaną im krytykę prasową bez zbędnej zwłoki. Postulat tam zawarty dodatkowo zabrania tłumienia przejawów krytyki, do czego odnoszą się również stosowne przepisy k.p.a. Kończąc analizę należy zauważyć, iż na gruncie ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. *o radiofonii i telewizji*²⁹, wśród zadań stawianych mediom publicznym znalazło się zobowiązanie do umożliwiania obywatelom i ich organizacjom uczestnictwa w życiu publicznym poprzez prezentowanie zróżnicowanych poglądów i stanowisk oraz właśnie wykonywanie prawa do kontroli i krytyki społecznej” (art. 21 ust. 1a pkt 4 ustawy).

Podsumowanie

Niewątpliwie rola mediów w życiu społecznym materializuje się poprzez różnorodne funkcje, których wagi nie sposób przecenić. Ich sfera oddziaływania rozciąga się od informowania, edukacji, przez socjalizację aż po mechanizmy rozwoju i integracji, tak jednostki, jak i społeczeństwa.

Media urastają także do swoistej roli współwładztwa. Szczególny akcent powinien zostać położony na kontekst tzw. „czwartej władzy mediów”. Ta dość

²⁶ Na ten temat E. Ochendowki, *Postępowanie administracyjne ogólne, egzekucyjne i sądowno-administracyjne*, Toruń 2008, s. 229. Por. E. Bojanowski i in., *Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądami administracyjnymi*, Warszawa 2004, s. 92.

²⁷ Dz. U. z 1984 r. Nr 5, poz. 4 z późn. zm.

²⁸ Test jednolity – Dz. U. z 2016 r. poz. 1764 z późn. zm.

²⁹ Test jednolity – Dz. U. z 2017 r. poz. 1414.

popularna teza zdaje się być bowiem daleka od klasycznego modelu władzy wykorzystującej przymus państwowy w kreowaniu woli. Mechanizmy wykorzystywane przez media osadzają się na zdecydowanie subtelniejszych instrumentach wpływu na sprawy publiczne.

Konstytucja RP w art. 4 otwiera katalog postulatów oddających władzę w ręce narodu, który korzysta z owej liberalnej zdobyczy w sposób bezpośredni lub za pośrednictwem wybranych gremiów. Jednym z wymiarów tak ukonstytuowanej władzy jest nazbyt mało eksponowana rola kontroli społecznej. Utożsamiana ona bywa ze współuczestnictwem administrowania, a materializuje się w instytucji *actiopopularis*, która na gruncie procesowym przybiera charakter skarg i wniosków. Ów kontrolny komponent współwładztwa także oparto na ingerencji bezpośredniej i przedstawicielskiej. Druga z wymienionych konstrukcji zakłada mechanizm kontrolny uruchamiany poprzez udział obywatelskich zrzeseń oraz właśnie mass mediów. Kontrolna rola mediów przybiera charakter krytyki określonych zjawisk społecznych i gospodarczych, ale nade wszystko dezaprobaty interwencjonizmu publiczno-administracyjnego (państwowego).

Udział mediów w instytucji skarg i wniosków, popartej dodatkowo prawem dostępu do informacji publicznej, a zabezpieczonej ochroną krytyki społecznej, wpisuje się zatem nie tylko w kanon funkcji medialnych, ale stanowi prawny i wymierny instrument kontroli społecznej będącej ogniwem sprawowania władzy.

Stan prawny na dzień: 6 listopada 2017 r.

Bibliografia

- Adamowski J., *Społeczne funkcje prasy lokalnej (uwagi i refleksje dotyczące Warszawy)*, [w:] *Media lokalne a prasa lokalna*, J. Chłopecki, R. Polak (red.), Rzeszów 2005.
- Adamowski J. W., *Wprowadzenie*, [w:] *Systemy medialne w XXI wieku. Wspólne czy różne drogi rozwoju*, J. W. Adamowski, A. Jaskiernia (red.), Warszawa 2012.
- Bartoszcze R., *Rola komikowania masowego*, [w:] *Media a integracja europejska*, R. Sasińska-Klas, A. Hess (red.), Kraków 2004.
- Bojanowski E. i in., *Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądami administracyjnymi*, Warszawa 2004.
- Chorąży K., *Postępowanie w sprawie skarg i wniosków*, [w:] K. Chorąży i in., *Postępowanie administracyjne*, Kraków 2000.
- Chudziński E. (red.), *Słownik wiedzy o mediach*, Warszawa – Bielsko-Biała 2007.
- Dobek-Ostrowska B., *Miejsce i rola mediów masowych w procesach demokratyzacyjnych*, [w:] *Media masowe w demokratyzujących się systemach politycznych. W drodze do wolności słowa i mediów*, B. Dobek-Ostrowska (red.), Wrocław 2006.
- Dobosz I., *Prawne aspekty transformacji w mediach*, [w:] *Polskie media w jednoczącej się Europie. Szanse i wyzwania*, I. Dobosz, B. Zajac (red.), Kraków 2006.

- Filipek J., *Prawo administracyjne. Instytucje ogólne*. Cz. II, Kraków 2001.
- Goban-Klas T., *Media i komunikowanie społeczne. Teorie i analizy prasy, radia, telewizji i Internetu*, Warszawa 2006.
- Goban-Klas T., *Przesunięcie centrum władzy: media jako pierwsza siła systemu politycznego*, [w:] *Media lokalne a prasa lokalna*, J. Chłopecki, R. Polak (red.), Rzeszów 2005.
- Jagielski J., *Kontrola administracji publicznej*, Warszawa 2012.
- Konarska K., *Europejski system medialny? Rozważania wokół przyszłości mediów i systemów medialnych Europy*, [w:] *Systemy medialne w XXI wieku. Wspólne czy różne drogi rozwoju*, J. W. Adamski, A. Jaskiernia (red.), Warszawa 2012.
- Michalczyk S., *Nauka o komunikowaniu masowym: struktura i charakter dyscypliny*, [w:] *Studia nad mediami i komunikowaniem masowym. Teoria – rynek – społeczeństwo*, J. Fras (red.), Toruń 2007.
- Ochendowki E., *Postępowanie administracyjne ogólne, egzekucyjne i sądowno-administracyjne*, Toruń 2008.
- Ochendowski E., *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Toruń 2006.
- Ochendowski E., *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Toruń 2013.
- Patrzalek W., *Funkcjonowanie i segmentacja rynku prasowego w Polsce*, [w:] *Studia nad mediami i komunikowaniem masowym. Teoria – rynek – społeczeństwo*, J. Fras (red.), Toruń 2007.
- Pisarek W., *Słownik terminologii medialnej*, Kraków 2006.
- Prawo administracyjne*, J. Boć (red.), Wrocław 2000.
- Zimmermann J., *Prawo administracyjne*, Warszawa 2016.

The Role of Media in the Procedure of Complaints and Applications as a Form of Social Control

Summary

Nowadays, media play not only crucial but also multidimensional roles. They create the space to gather and transfer information as well as persuasion. They also side with citizens and public interest in a strikingly different way. The administrative-trial institution of petition and application legitimizes media as the entity that participates in the – impossible to overestimate – social control system, that derives from the constitutional petitioning and application guarantee.

Keywords: media, social control, legal procedure.